

Dr hab. Iwona Przybył, prof. UAM
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Wydział Socjologii
Zakład Socjologii Jednostki i Relacji Społecznych

Poznań, 16.04.2025

Recenzja

w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego
doktor Magdalenie Żadkowskiej
w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk socjologicznych

(Uchwała nr 4/2025 Rady Dyscypliny Nauki Socjologiczne Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 20 stycznia 2025 r. w sprawie powołania komisji habilitacyjnej w postępowaniu w sprawie nadania dr Magdalenie Żadkowskiej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki socjologiczne)

Recenzję, której podstawę prawną stanowi art. 219 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 roku (Dz. U. z 2024 r. poz. 1571), przygotowałam w oparciu o dokumenty nadesłane w wersji elektronicznej:

- kopia dyplomu uzyskania stopnia doktora nauk humanistycznych w zakresie socjologii,
- autoreferat,
- wykaz osiągnięć naukowych albo artystycznych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym cykl publikacyjny zatytułowany *Życie codzienne par heteroseksualnych, rekonstrukcja ról i analiza praktyk: na emigracji, w obliczu pracy zdalnej wykonywanej z domu i po wyprowadzce dorosłych dzieci.*
- autoreferat – kopie dokumentów potwierdzających osiągnięcia wraz z tekstami publikacji stanowiących cykl (pliki pdf.).

Sylwetka zawodowa Habilitantki

Dr Magdalena Żadkowska jest absolwentką studiów magisterskich ukończonych na Uniwersytecie Gdańskim na kierunku socjologia, specjalność: socjologia kultury w 2000 r. oraz uzupełniających studiów magisterskich na kierunku kulturoznawstwo na Uniwersytecie Jagiellońskim w 2001 r. **W 2013 r. uzyskała stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie socjologii na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu.** Od 2006 r. jest zatrudniona na Uniwersytecie Gdańskim

na Wydziale Nauk Społecznych, najpierw na stanowisku asystentki (2006-2013), od 2013 r. na stanowisku adiunktki w Zakładzie Socjologii Życia Codziennego.

Osiągnięcie naukowe stanowiące znaczny wkład w rozwój nauk socjologicznych

Jako osiągnięcie naukowe Habilitantka przedstawiła cykl powiązanych tematycznie dziesięciu artykułów naukowych opublikowanych w czasopismach naukowych (w tym dziewięć współautorskich) zatytułowany: **Życie codzienne par heteroseksualnych, rekonstrukcja ról i analiza praktyk: na emigracji, w obliczu pracy zdalnej wykonywanej z domu i po wyprowadzce dorosłych dzieci**. W skład w/w cyklu wchodzi następujące publikacje (w kolejności podanej we wniosku):

A/ Gądecki, J., Jewdokimow, M., Żadkowska, M. (2016). Reconstructing the borders and the definitions of home and work in the context of telecommuting in Poland. *Intersections*, 2, 84-96.

B/ Rancew-Sikora, D., Żadkowska, M. (2017). Receiving guests at home by nationally mixed couples: the case of Polish females and Norwegian males. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 4, 61-86.

C/ Gądecki, J., Jewdokimow, M., Żadkowska, M. (2018). New technologies and family life in the context of work at home. The strategies of work-life balance. *Studia Humanistyczne AGH*, 17, 77-89.

D/ Żadkowska, M., Olcoń-Kubicka, M., Gądecki, J., Mizielińska, J., Stasińska, A., Schmidt, F., Halawa, M. (2018). Metodologiczne aspekty jakościowych badań par – synteza doświadczeń terenowych. *Studia Socjologiczne*, 230(3), 41-69.

E/ Mizielińska J., Stasińska, A., Żadkowska, M., Halawa, M. (2018). Dylematy etyczne w badaniu pary intymnej. Doświadczenia z pracy badawczej. *Studia Socjologiczne*, 230(3), 71-100.

F/ Żadkowska, M., Kosakowska-Berezecka, N., Szlendak, T., Besta, T. (2022). When migrant men become more involved in household and childcare duties – the case of Polish migrants in Norway. *Journal of Family Studies*, 28, 401-421.

G/ Żadkowska, M., Dowgiałło, B., Gajewska, M., Herzberg-Kurasz, M., Kostecka, M. (2022). The sociological confessional: a reflective process in the transformation from face-to-face to online interview. *International Journal of Qualitative Methods*, 21, 1-12.

H/ Żadkowska, M., Herzberg-Kurasz, M. (2022). „Boomeranging covidowy” – o powrotach dorosłych dzieci do domów. Perspektywa rodziców. *Przegląd Socjologii Jakościowej*, 18, 40-61.

I/ Rancew-Sikora, D., Żadkowska, M. (2023). The mother of all worries: formulations of parents' gender in their talk about the transition to the empty nest phase. *Journal of Pragmatics*, 213, 67-79.

J/Żadkowska, M. (2024). Para w pustym gnieździe – o turbulencjach relacyjnych po wyprowadzce dorosłych dzieci z domu rodzinnego. *Studia Socjologiczne*, 245(3), s. 31-58.

Teksty, niemal wszystkie współautorskie, zostały opublikowane na przestrzeni dziewięciu lat – najwcześniejszy powstał w 2016 r., najpóźniejszy w 2024. Indywidualnym wkładem Habilitantki w

każdy z artykułów o charakterze empirycznym, potwierdzonym podpisanymi oświadczeniami współautorów/współauterek, jest współtworzenie koncepcji projektu badawczego, budowa części narzędzi badawczych, organizacja i przeprowadzenie części badań empirycznych oraz analiza uzyskanych danych.

Zadaniem recenzenta jest ocena znaczenia naukowego zaproponowanego osiągnięcia naukowego, określenie czy stanowi ono znaczny wkład w rozwój dyscypliny, w tym przypadku nauk socjologicznych. Wkład musi wiązać się z tym, co dotychczas w danej dyscyplinie zostało ustalone, musi mieć oryginalny charakter oraz wzbogacać stan wiedzy naukowej. W sytuacji dzieła rozproszonego, jakim jest tematyczny cykl publikacji, recenzent ma utrudnione zadanie. Celem recenzji nie jest tu rekonstrukcja i ocena każdego z przedłożonych tekstów, które wcześniej zostały poddane procedurze recenzyjnej i pomyślnie ją przeszły. Cykl, rozumiany jako „szereg utworów literackich, muzycznych, plastycznych itp. tworzących całość”¹ musi zostać poddany ocenie jako całość powiązana tematycznie.

Przedłożony przez dr Magdalenę Żadkowską zestaw dziesięciu artykułów poddam ocenie w następujących aspektach: (1) W jakim znaczeniu teksty dotyczą tego samego obszaru, by można uznać je za spójną merytorycznie całość? (2) Jakie są ustalenia badawcze i na czym polega oryginalne podejście do badania i naukowej interpretacji zjawisk społecznych, stanowiące znaczny wkład w rozwój nauk socjologicznych?

- (1) Analiza osiągnięcia naukowego będzie polegała na **ocenie koherencji kolejnych tekstów naukowych** pod względem: (a) podejmowanej problematyki badawczej, (b) przyjmowanych założeń teoretycznych oraz (c) zastosowanej metodologii badań.

Pierwszy wskazany na liście we wniosku habilitacyjnym artykuł z cyklu, napisany wspólnie z J. Gądeckim i M. Jewdokimowem, *Reconstructing the borders and the definitions...*, to analiza procesu konstruowania roli telepracownika/czki. Przedmiotem rozważań jest określony rodzaj pracy i jego konsekwencje psychospołeczne, czyli zmiany praktyk życia rodzinnego w obliczu zacierania się granic między publicznym a prywatnym – zdalną pracą zawodową realizowaną w miejscu zamieszkania a codziennymi działaniami w domu. Nacisk jest tu położony na rozpoznanie jednostkowych strategii w procesie zmagania się z uzyskiwaniem równowagi między pracą a życiem prywatnym w sytuacji ograniczeń przestrzennych i czasowych. Współautorzy patrzą na konstruowanie roli pracownika zdalnego i zarządzanie granicami *de facto* z perspektywy teorii granic między pracą a życiem (boundary theory). Podstawę analiz stanowi materiał empiryczny o charakterze jakościowym uzyskany na podstawie indywidualnych wywiadów częściowo ustrukturyzowanych, wywiadów diadycznych, szczegółowych dzienniczków prowadzonych on-line, fotoesejów.

¹ <https://sjp.pwn.pl/slowniki/cykl.html>

Drugi tekst wskazany we wniosku, napisany wspólnie z D. Rancew-Sikorą, *Receiving guests at home by nationally mixed couples...*, jest poświęcony strategiom gościnności stosowanym w małżeństwach/parach mieszanych w Polsce i w Norwegii. Celem analizy wykorzystującej podejście relacyjne jest rozpoznanie praktyk w diadach dwunarodowych w odniesieniu do strategii przyjmowania i obsługi gości. Przyjmowanie międzynarodowych gości jest traktowane przez współautorki jako potencjalne zakłócenie codziennej rutyny. Przedmiotem rozważań jest wpływ kontekstu kulturowego na zmianę kształtu więzi społecznych: rodzinnych i przyjacielskich oraz sieci społecznych pary. Podstawą analizy jest jakościowy materiał empiryczny zebrany techniką wywiadów diadycznych, metodami socjologicznie zorientowanej analizy dyskursu oraz analizy konwersacyjnej.

Trzeci artykuł z cyklu, napisany wspólnie z J. Gądeckim i M. Jewdokimowem, *New technologies and family life...*, to omówienie kolejnej części rezultatów badań jakościowych z zastosowaniem indywidualnego wywiadu częściowo ustrukturyzowanego z osobami pracującymi w domu oraz wywiadów diadycznych (z ich partnerami/kami), przeprowadzonych w 36 gospodarstwach domowych. Podstawę teoretyczną projektu badawczego stanowi tym razem metafora kultury jako „skrzynki narzędziowej” autorstwa Ann Swidler (1986, 2001). Przedmiotem analiz jest konstruowanie i negocjowanie granic pomiędzy światem zewnętrznym a światem prywatnym w kontekście wpływu technologii informacyjno-komunikacyjnych na praktyki życia codziennego aktorów społecznych, jakimi są pracownicy zdalni. Za cel współautorzy przyjmują rozpoznanie strategii radzenia sobie osób badanych z rozmyciem granic pomiędzy trzema ogólnymi kategoriami „narzędzi”: czasem, przestrzenią i rolami społecznymi, wspólnie konstruujące praktyki telepracy, ponadto skutków owego rozmycia granic dla rodziny jako całości.

Czwarty artykuł cyklu, napisany przez siedmioro autorów (Magdalena Żadkowska jest pierwszą autorką), zatytułowany *Metodologiczne aspekty jakościowych badań par...*, ma inny charakter niż poprzednie. Porusza on tematykę wyzwań metodologicznych badania relacji intymnych w prowadzonych przez współautorów tekstach projektach badawczych. Poprzez wskazanie wielu praktycznych i sytuacyjnych aspektów jakościowego badania par, wyjaśniają znaczenie sekwencji wywiadów łączonych i wywiadów indywidualnych, obserwacji uczestniczącej badanej pary oraz jej przestrzeni domowej/prywatnej a także znaczenie zastosowania dodatkowych technik i narzędzi badawczych, jak np. kartografia miejsc znaczących w domu, wywiad wokół mapy rodziny, dzienniczki etnografów prowadzone on-line, wywiad skierowany na obiekt, dzienniczki finansowe czy wspólne rysowanie osi przebiegu związku. Artykuł kończy się konkluzjami oraz szczegółowymi rekomendacjami stosowania wysokich standardów etycznych pracy badawczej dla osób naukowo zajmujących się życiem codziennym par.

Piąty tekst wskazany we wniosku, napisany we współautorstwie z J. Mizielińską, A. Stasińską i M. Halawą, *Dylematy etyczne w badaniu pary...*, w nawiązaniu do poprzedniego podejmuje problematykę

wyzwań etycznych w badaniu bliskich związków. Podstawą analiz są doświadczenia współautorów z badań terenowych, prowadzonych w ramach kilku projektów naukowych. Osią rozważań są kwestie etyczne pojawiające się na etapach: projektowania badania, gromadzenia danych, ich analizy oraz rozpowszechniania uzyskanych wyników. Ponadto, przedmiotem rozważań czyni się zagadnienie granic prywatności i anonimowości, problem symetryczności relacji (w tym relacji władzy) badacza/ki z parą intymną oraz trudności, które wynikają z prowadzenia eksploracji przez zespół badawczy. Jednym z artykułowanych celów tekstu ma być przyczynienie się do (cytuje): „*uwspólniania perspektyw i praktyk oraz dbania o wysokie standardy etyczne pracy badawczej*” (s. 74).

Przedmiotem analiz w szóstym tekście, napisanym wspólnie z N. Kosakowską-Berezecką, T. Szlendakiem i T. Bestą, *When migrant men become...*, są przeobrażenia praktyk ojcowskich i partnerskich w kontekście równości płci w sytuacji migracji. Współautorzy analizują wpływ makroczynn timerów, tj. systemu wartości czy ideologii płciowej, moderowanej przez określone struktury społeczne i politykę społeczną państwa (w tym politykę rodzinną), na zmianę praktyk rodzinnych polskich migrantów w gospodarstwach domowych. Podstawę teoretyczną stanowi typologia Feliksa Buhlmanna i in. (2010) konfiguracji wartości-praktyki zbudowana na klasycznych modelach państw dobrobytu. Badania zostały przeprowadzone wśród 17 par mieszkających w Norwegii oraz 19 małżeństw mieszkających w Polsce za pomocą metody mieszanej z wykorzystaniem techniki wywiadów diadycznych i wywiadów indywidualnych, po zaadaptowaniu podejścia badań wzdłużnych.

Siódmy tekst wskazany we wniosku, napisany wspólnie z B. Dowgiałło, M. Gajewską, M. Herzberg-Kurasz i M. Kostecką, *The sociological confessional...*, zawiera oryginalne rozważania na temat metodologii prowadzenia wywiadów indywidualnych w parach w formie on-line, których podstawę stanowiła autoetnografia, wymuszona na badaczkach okolicznościami pandemii COVID-19, zmiany założeń badawczych projektu. Podstawę analizy stanowi tu koncepcja porządku interakcyjnego Ervinga Goffmana. Współautorki wskazują na potencjał wywiadów prowadzonych na platformach internetowych, zarówno z perspektywy osiągania przyjętych przez badacza/kę celów badawczych, jak i pracy emocjonalnej osoby, która przeprowadza wywiady.

Ósmy tekst, napisany wspólnie z M. Herzberg-Kurasz, „*Boomeranging covidowy*” – o powrotach..., jest analizą wariantów doświadczenia przez małżonków z wieloletnim stażem sytuacji tymczasowego powrotu do etapu pełnego gniazda. Podstawą artykułu są dane empiryczne pozyskane w dwóch etapach badań techniką częściowo ustrukturyzowanego wywiadu łączonego w parze oraz indywidualnych wywiadów pogłębionych z matkami i ojcami w pięciu rodzinach, traktowanych przez współautorki jako wielokrotne studium przypadku. Przedmiotem analizy jest prezentacja praktyk dostosowania się członków rodziny do nowych sytuacji w życiu codziennym i nowych rozwiązań przestrzennych w „ponownie pełnym” mieszkaniu/domu z perspektywy rodziców, niemniej za podstawę teoretyczną tekstu nie służyły teorie praktyk czy teoretyczny model rozwoju relacji interpersonalnej.

Dziewiąty artykuł wskazany we wniosku, napisany wspólnie z D. Rancew-Sikorą i opublikowany w *Journal of Pragmatics*, *The mother of all worries...*, koncentruje się na znaczeniu płci i stereotypów płciowych w interakcjach małżeńskich i z dorosłym dzieckiem w fazie pustego gniazda, a za przedmiot analiz przyjmuje proces przededefiniowania tożsamości matek i ojców oraz (re)konstrukcja ich wzajemnych oczekiwań w związku. Materiał empiryczny pochodzi z 23 wywiadów diadycznych, przeprowadzonych wśród dwudziestu trzech par ze stażem małżeńskim powyżej 20 lat. Współautorki poprzez zastosowanie metody analizy konwersacyjnej wykazują zakres zmian, dokonujących się w rodzinach poprzez rozmowy z potomstwem lub za jego pośrednictwem, a odzwierciedlających się w relacjach kobiet i mężczyzn ze swoimi dorosłymi dziećmi oraz w relacjach małżeńskich. Tekst koncentruje się na sposobach, w jaki idee i wartości są wyrażane i komunikowane, a które ujawniają się w praktykach dyskursywnych.

Ostatni, dziesiąty artykuł z cyklu, *Para w pustym gnieździe...*, to tekst będący swoistym „podsumowaniem” badań projektowych przeprowadzonych wśród 60 osób będących w relacji od przynajmniej 20 lat, których dorosłe dzieci opuściły gniazda rodzinne. Magdalena Żadkowska wykorzystuje model teoretyczny niestabilności i dynamiki związków intymnych, tj. Model Turbulencji Relacyjnej (Solomon, Weber i Steuber, 2010), by zilustrować zakres i kierunek zmian w relacji małżeńskiej, wywołanych wyprowadzką dorosłego dziecka/dzieci z domu rodzinnego oraz omówić sposoby radzenia sobie pary z turbulencją. Dzięki wykorzystaniu kategorii wyodrębnionych przez M.E. Nagy i J.A. Theiss (2013) autorka poddaje szczegółowej analizie doświadczenia kobiet i mężczyzn, o charakterze negatywnym i pozytywnym, zaburzające dynamikę relacji, a które zarazem skutkują tzw. „nowymi początkami” w biografii pary.

W tym miejscu recenzji przejdę do oceny, czy zaprezentowane w dokumentacji teksty tworzą **koherentny** cykl tematyczny, a jeśli tak, to w jakim sensie? Zaproponowany przez dr Magdalенę Żadkowską tytuł cyklu: *„Życie codzienne par heteroseksualnych, rekonstrukcja ról i analiza praktyk”* ma bardzo szeroki zakres, gdyż przedmiotowo obejmuje życie codzienne pary, praktyki cielesne i praktyki dyskursywne kobiet i mężczyzn w sferze życia rodzinnego oraz cały wachlarz ról małżeńskich i rodzinnych, zarówno tych narzucanych strukturalnie, jak i konstruowanych przez kobiety i mężczyzn w toku interakcji w parze.

(a) Co jest przedmiotem uwagi badawczej w przedłożonym cyklu?

Habilitationka wskazuje, że przedmiotem osiągnięcia jest (cytuje): „*przybliżenie dynamiki relacji polskiej pary i zmiany w zakresie praktyk jej życia codziennego na przykładzie zbadanych turbulencji zmieniających w istotny sposób kontekst jej funkcjonowania*” (Autoreferat, s. 4). Z kolei wskazany przez Habilitationkę we wniosku problem badawczy (cytuje): „*jak zmiany wpływają na relację, rekonstrukcję ról i praktyki życia codziennego par heteroseksualnych?*” (Autoreferat, Notka metodologiczna, s. 4) oraz pytanie badawcze, wskazane jako przewijające się we wszystkich realizowanych projektach

badawczych (cytuje): „dlaczego para trwa mimo ryzyka, jakie niosą turbulencje?” (Autoreferat, s.14) są również bardzo obszerne przedmiotowo i wskazują na eksplanacyjny charakter badań, na stosowanie raczej pomiarów i testowanie zależności między zmiennymi w celu wykazania kierunku i istotności zmian. Pomijając tę kwestię, należy tu wskazać, czy wyjaśnianie wpływu określonych czynników i zjawisk społecznych na trajektorię relacji, a zwłaszcza na zapobieganie jej dezintegracji, jest wątkiem wyraźnie spajającym cykl w całość? Lektura tekstów tego nie potwierdza. Artykuł otwierający cykl kładzie nacisk na jednostkowe strategie przyjmowane w obliczu pracy zdalnej realizowanej w domu, podobnie w artykule poświęconym „powrotom covidowym” (8. w cyklu) punkt ciężkości rozważań nie jest położony na aspekt relacyjny w parze. Badane w ramach trzech zespołowych międzynarodowych projektów badawczych pary różnią się wyraźnie ze względu na fazę życia rodzinnego, pełnione role rodzinne, kontekst kulturowy i wiele innych pominiętych zmiennych, co również utrudnia wskazanie koherentnego obiektu badań lub dającego podstawę do uogólnień na polskie pary. Autorka przypisała w Autoreferacie poszczególne teksty do różnych przedmiotowo obszarów badawczych (tj. „*Para na emigracji*”, „*Para w zdalnym domu*”, „*Para w pustym gnieździe*” oraz „*Para w badaniach*”), niemniej lektura tekstów w kolejności chronologicznej nie daje czytelnikowi podstaw, by uznać, że cykl komponuje się w spójną całość odsłaniającą pewien konstrukt analityczny. Ponadto, w kontekście przedmiotu badań, jakim jest wpływ doświadczania turbulencji przez parę – *nota bene* to pojęcie jest używane tylko w jednej i to w ostatniej publikacji w cyklu – na rekonstrukcję ról społecznych i praktyk życia codziennego, należałoby jednak wyłączyć obszar „*Para w badaniach*”.

Poza wyżej sformułowanymi uwagami, ujęte w cykl teksty to interesujące poznawczo odsłony analizy praktykowania związków intymnych i sposobów zmagania się jednostek/par w sytuacji konieczności rekonstruowania ról w przełomowych, jakkolwiek – co należy podkreślić – dość arbitralnie przez Autorkę (współautorów/ki) wybranych momentach wspólnej biografii. Autoreferat nie zawiera wyjaśnień, co było podstawą doboru właśnie tych doświadczeń, tj. telepracy, kultywowania obyczaju gościnności na emigracji / emigracji, wyprowadzki dorosłego dziecka z domu / powrotu dorosłego dziecka do domu jako przykładów turbulencji. Przedmiotem analiz w cyklu publikacji jest proces rekonstrukcji wybranych ról, analiza zróżnicowanych praktyk życia małżeńskiego / partnerskiego i rodzicielskiego pary funkcjonującej w stałym związku oraz sposobów jednostkowego i grupowego radzenia sobie ze zmianami w życiu rodzinnym. Warto tu zauważyć, że zmiany mają jednak dość zróżnicowany charakter: od raczej planowanych czy przewidywalnych (np. wyprowadzka dorosłego dziecka z domu) do tych, które mają charakter niespodziewany, nagły, nieoczekiwany (np. powrót dorosłego dziecka do domu z powodu narzuconych odgórnie obostrzeń w następstwie wybuchu pandemii COVID-19 czy praca w trybie zdalnym wykonywana w przestrzeni prywatnej). Warto natomiast podkreślić, że obiektem współprojektowanych i współrealizowanych przez Habilitantkę badań, których wyniki są podstawą publikacji zaliczonych do cyklu, jest konsekwentnie heteroseksualna para intymna.

- (b) Przy ocenie spójności merytorycznej cyklu należy zadać pytanie, co stanowi jego spójną ramę teoretyczną? Jaka teoria / koncepcja tę ramę wyznacza? Jakie założenia teoretyczne są wykorzystane w celu wyjaśnienia i zrozumienia analizowanych przez dr Magdalena Żadkowską zjawisk i procesów społecznych, tj. życia codziennego par heteroseksualnych, rekonstrukcji ról i praktyk?

Jak widać w przedłożonym cyklu, poszczególne teksty wykorzystują różne założenia i modele pojęciowe i nie stanowią odsłoni implementacji (lub promowania) ram wybranej koncepcji teoretycznej czy teoretycznego modelu rozwojowego relacji interpersonalnej. Omawianego dość obszernie w autoreferacie Modelu Turbulencji Relacyjnej Solomona i in. (2010) nie można potraktować jako narzędzia, które stanowi dla Autorki rezerwuarną pojęć analitycznych, porządkujących pole Jej analiz w cyklu publikacji zgłoszonym jako osiągnięcie. MTR został wykorzystany do zrozumienia wyzwań w związkach jedynie w ostatniej publikacji, mającej charakter swoistego „podsumowania” wyników projektu badawczego, którego Habilitantka była kierowniczką. We wcześniejszych chronologicznie publikacjach cyklu dr Magdalena Żadkowska, po pierwsze, nie wykorzystuje modelu turbulencji relacyjnych jako użytecznego narzędzia, by wyjaśnić zmiany, z jakimi mierzą się pary pozostające na różnych etapach życia rodzinnego. Po drugie, współautorzy/ki w ogóle nie używają pojęcia turbulencji pisząc o wydarzeniach, których sposób doświadczania i interpretacji przez parę ma wpływ na dynamikę związku, a finalnie na to, czy będzie trwał.

Celem cyklu publikacji, zgłoszonym przez Habilitantkę jako osiągnięcie naukowe, nie było wskazanie znaczenia określonej koncepcji teoretycznej dla zrozumienia zjawisk społecznych. Lektura kolejnych tekstów wyraźnie wskazuje, że inspirację dla realizowanych badań stanowiły teorie praktyk, ale w współautorzy/ki nie przyjmują na etapie konceptualizacji badań żadnej konkretnej teorii czy koncepcji praktyk (np. T. Schatzkiego, D. Morgana, J. Finch czy innej). Niemniej, to właśnie praktyki w relacjach kobieta-mężczyzna oraz w relacjach rodzice-dzieci są kluczową kategorią wszystkich badań. Autorka z współautorami/kami konsekwentnie poddają analizie kompleksowy i dynamiczny charakter praktyk: praktyki cielesne (to, co ludzie w parze robią) i dyskursywne (co jest mówione), proces de- i rekonstrukcji praktyk oraz ich zakorzenienie w konkretnym miejscu i czasie (aspekt wielokulturowości).

- (c) Przy ocenie spójności cyklu należy zwrócić uwagę, czy Autorka zastosowała we wskazanych publikacjach określoną metodologię badań socjologicznych tak, by wraz z kolejnymi odsłonami ukazać jej znaczenie lub rozwijać określoną metodę, technikę lub narzędzia?

Dr Magdalena Żadkowska jest bez wątpienia reprezentantką empirycznej socjologii jakościowej, zdecydowana większość tekstów to sprawozdania badawcze, a przedstawiony cykl dowodzi sensu prowadzenia przez socjologów/żki pogłębionych badań jakościowych, zwłaszcza użyteczności stosowania techniki wywiadów łączonych. Konsekwentnie we wszystkich publikacjach podstawową jednostką analizy jest heteroseksualna para intymna. Cykl stanowi bez wątpienia następujące po sobie

odsłony zastosowania metodologii badań – ukazywania znaczenia badań jakościowych podłużnych, sekwencji indywidualnych i diadycznych wywiadów pogłębionych przeprowadzanych face-to-face lub on-line oraz wielu dodatkowych narzędzi, przydatnych w analizie o charakterze jakościowym, np. map przestrzeni domowej w kontekście emocji czy fotodzienników. Kolejne teksty wskazują po pierwsze, na użyteczność kompleksowej analizy jakościowej, wynikającej z zastosowania tych technik badawczych, które wydają się najbardziej pomocnymi dla zrozumienia prawidłowości rozwoju diad w obliczu doświadczania przez nie zmian i konfliktów. Po drugie, na konieczność i użyteczność wdrażania wypracowanych przez współautorów/ki zasad kodeksu etycznego w pracach badawczych, wykorzystujących ten rodzaj metodologii w socjologii.

Podsumowując pierwszy aspekt recenzji, zaprezentowane w dokumentacji teksty tworzą koherentny cykl tematyczny w sensie:

- problematyki badawczej, ogniskującej się wokół przeobrażeń szeroko rozumianych praktyk życia codziennego w parze intymnej, następujących w obliczu doświadczania napięć generowanych konfliktem przewidywalność - nowość,
- zastosowania metodologii badań jakościowych, która wraz z kolejną publikacją jest poddawana głębokiej refleksji i twórczo rozwijana.

(2) Drugim aspektem oceny cyklu publikacji zgłoszonego jako osiągnięcie naukowe jest odpowiedź na pytanie, **jakie są ustalenia badawcze dr Magdaleny Żadkowskiej i na czym polega oryginalne podejście do badania i naukowej interpretacji** zjawisk społecznych, stanowiące znaczny wkład w rozwój nauk socjologicznych?

Konsekwentnie stosowana i rozwijana przez Habilitantkę i współautorów/ki metodologia jakościowych badań empirycznych, prowadzonych wśród stałych par heteroseksualnych, pozostających w różnych fazach życia rodzinnego oraz funkcjonujących w różnych kontekstach kulturowych (Polska, Norwegia), pozwoliła na uzyskanie doniosłych poznawczo wniosków w odniesieniu do sposobów (re)konstrukcji praktyk życia codziennego oraz wybranych ról rodzinnych w obliczu doświadczania przez parę zaburzenia codziennej rutyny.

Za szczególnie znaczące poznawczo uznają:

- wieloaspektową charakterystykę dynamiki pary w fazie pustego gniazda, obejmującej zmianę praktyk indywidualnych i sposoby praktykowania codzienności w parze, renegotjowanie ról, ambiwalencję emocji;
- rozpoznanie i omówienie specyfiki procesu (de)genderyzacji ról rodzicielskich na przykładzie par młodych rodziców i małżeństw z długim stażem, będących w fazie pustego gniazda;

- analizy, pozwalające Autorce uchwycić czynniki, mające w opinii rozmówczyń/rozmówców wpływ na trajektorię diady, jak np.: zakres ryzyka problemów z poczuciem własnej wartości osoby pracującej zdalnie; ostrość granicy wyznaczonej między tym, co prywatne, a tym, co związane z życiem zawodowym; konstruowanie innowacyjnych strategii łagodzących napięcia w parze (m.in. strategie obsługiwanie i przyjmowania gości przez małżeństwa międzynarodowe); znaczenie stereotypów płciowych związanych z rolami rodzinnymi w komunikacji relacyjnej w diadzie małżeńskiej i w diadach rodzicielskich.

- rozpoznanie strategii przeciwdziałania przez parę dezintegracji relacji, co uzupełnia aktualny stan wiedzy naukowej w tym obszarze i odnosi się do ustaleń innych badaczy (m.in. J.C. Kaufmann, 1996, Nagy i Theiss, 2013).

Na podkreślenie zasługuje fakt, że przedmiotem uwagi badawczej dr Magdaleny Żadkowskiej są zjawiska, zagadnienia i procesy, mające kluczowe znaczenie dla mikroporządku społecznego a decydujące o przekształceniach w sferze rodzin w skali makrosocjalnej. Lektura cyklu publikacji wskazuje na dużą umiejętność Habilitantki badawczej reakcji na zmiany społeczne i technologiczne, co znajduje odzwierciedlenie nie tylko w podejmowanej problematyce, wypełniającej luki poznawcze, ale przede wszystkim w pogłębionej refleksji nad metodologią badania par i w trosce Autorki o wysokie standardy etyczne w naukowej pracy badawczej.

Wkład Habilitantki w rozwój nauk socjologicznych polega na oryginalnym spojrzeniu na dynamikę i dialektykę relacji intymnej, zwłaszcza funkcjonującej na etapie pustego gniazda, jak słusznie zauważa dr Magdalena Żadkowska, „zaniedbanej badawczo”. Teoretyczne modele rozwojowe (m.in. M. Knapp i in. 2014²) przyjmują, że relacja interpersonalna przechodzi przez kolejne etapy w określonym porządku, a diada ujawnia w danym momencie swojej biografii dominujące cechy tylko dla określonej fazy. Uzyskane wyniki badań pokazują wyraźnie, że w rzeczywistości na każdym etapie rozwoju relacji mogą być obecne elementy pozostałych faz, co więcej są dowodem, że rozwój pary może mieć w określonych warunkach społecznych charakter cyrkularny. Za oryginalne poznawczo uznają analizowanie dynamiki związków intymnych w przełomowych momentach codziennej rutyny i położenie nacisku na to, w jaki sposób owe zmiany budzą w parach pytania na temat samego związku i wpływają na przyjmowane przez mężczyzn i kobiety strategie (re)konstruowania ról rodzinnych. Za szczególnie znaczące uznają skupienie się na komunikacji relacyjnej, pozwalającej uchwycić płynną naturę relacji oraz rozpoznanie sposobów, w jaki kobiety i mężczyźni reagują na zaburzenia życia codziennego w parze. Stanowi to wzbogacenie wiedzy socjologicznej na temat dialektyki bliskich związków. Konstatacje wynikające ze zrealizowanych zespołowo projektów badawczych we

² Knapp M.L., Vangelisti A.L., Caughlin J.P. (2014). Interpersonal communication in human relationships, wyd. 7, Pearson Education, Boston.

wskazanym obszarze należy uznać za oryginalne i o znaczącym wkładzie w rozwój subdyscypliny socjologia pary.

Ponadto, na wysoką ocenę w kontekście wkładu w rozwój dyscypliny, zasługuje wykazanie przez dr Magdalenę Żadkowską, że dynamiki heteroseksualnych relacji interpersonalnych nie da się wystarczająco opisywać i wyjaśniać bez jednoczesnego zanurzenia się badacza/ki w perspektywy przyjmowane przez kobietę i mężczyznę oraz w ich wzajemne oddziaływanie w parze. Warunek ten może być spełniony przez zastosowanie zaproponowanego przez Habilitantkę i współautorów/ki podejścia opartego o trzy filary: wywiad diadyczny, połączenie go z wywiadami indywidualnymi oraz prowadzenie longitudinalnych badań nad parą w formie wizyt domowych. Przeprowadzone analizy dowodzą sensu prowadzenia pogłębionych, wzdłużnych badań jakościowych w eksploracji prawidłowości zawiązywania, rozwoju i rozpadu bliskich związków. Wypracowanie przez dr Magdalenę Żadkowską i współautorów/ki oryginalnego podejścia w metodologii badań jakościowych par, a zwłaszcza spójnego paradygmatu etycznego, stanowi samoistny znaczący wkład do nauk socjologicznych.

Wskazany powyżej wkład dr Magdaleny Żadkowskiej w rozwój dyscypliny nauki socjologiczne wyraźnie wiąże się z tym, co dotychczas zostało w niej ustalone i zdecydowanie wzbogaca stan wiedzy naukowej. Wyniki badań empirycznych oprócz aspektów poznawczych mają także walor aplikacyjny. Mogą znaleźć zastosowanie w terapii dla par na różnych etapach życia, a część z nich już została wykorzystana do napisania przez Habilitantkę podręczników (we współautorstwie): „Navigator Pary. Podręcznik dla par” oraz „Kurs na Równowagę Praca-Dom. Podręcznik trenerski” (Autoreferat, s. 17).

Pozostała aktywność naukowa

Dorobek naukowy i zarządzanie nim przez dr Magdaleną Żadkowską, w pełni pozwala zidentyfikować Jej tożsamość naukową. Jako socjolożka pary własne zainteresowania badawczo-naukowe systematycznie i konsekwentnie koncentrowała na problematyce życia codziennego par heteroseksualnych (sformalizowanych i niesformalizowanych) i równości płci, dając tego wyraz w swoich publikacjach: zarówno w osiągnięciu naukowym, jak i w pracach częściowych - monografiach, rozdziałach w monografiach naukowych, artykułach w czasopismach naukowych, oraz w trakcie wygłaszania wykładów na zaproszenie i wielu wystąpień (w zdecydowanej większości będących efektem współpracy z przedstawicielami/kami świata nauki, zatrudnionymi poza macierzystą uczelnią Habilitantki, co oceniam pozytywnie) na konferencjach o zasięgu międzynarodowym i krajowym. Zakres podejmowanej problematyki oraz liczba cytowań zdecydowanie lokują Autorkę wśród znanych i wysoko cenionych badaczy/ek szeroko pojętej problematyki socjologii życia rodzinnego i intymności.

Dorobek naukowy dr Magdaleny Żadkowskiej poza cyklem dziesięciu artykułów przedstawionym jako osiągnięcie naukowe obejmuje: dwie monografie naukowe (w tym jedną samodzielną), siedemnaście rozdziałów (w tym jeden samodzielny) w monografiach naukowych – w zdecydowanej większości napisanych w języku angielskim, pięć redakcji naukowych monografii, dwanaście artykułów (w tym jeden samodzielny) w czasopismach krajowych i międzynarodowych, opublikowanych po doktoracie. Część czasopism, w których publikowała Habilitantka, zaliczane są do dziedziny nauk humanistycznych lub dyscypliny psychologia, niemniej dr Żadkowska lokuje swoje teksty również w renomowanych czasopismach socjologicznych (m.in. *Studia Socjologiczne*, *Przegląd Socjologiczny*, *Journal of Family Studies*, *Przegląd Socjologii Jakościowej*).

W obszarze publikacji naukowych widoczna jest konsekwentna koncentracja na problematyce życia codziennego, przy czym dr Magdalena Żadkowska rozwija różne aspekty zmienności – w czasie i w kontekście wielokulturowości – praktyk cielesnych i dyskursywnych, oraz na problematyce tożsamości płciowej i równości płci. Aktywność publikacyjno-badawcza, prezentowana we współautorskich monografiach naukowych i artykułach w czasopismach naukowych, pozostaje w ścisłym związku z kwestiami podjętymi w cyklu powiązanych tematycznie artykułów, zgłoszonych jako osiągnięcie naukowe, i dotyczy: a) praktyk rodzinnych i ról rodzinnych (np. Żadkowska, M. i in. (2024). *Reconfiguring relations in the empty nest: those who leave and those who stay*. Palgrave Macmillan; Gajewska i in. (2023). *Room of her own: remaking empty nest and herspaces in practices of Polish mothers whose children left home*. *European Journal of Women's Studies*, 30.), b) równości płci (np. Bosson, J.K. i in. (2021). *Psychometric properties and correlates of precarious manhood beliefs in 62 nations*. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 52.)

Dr Magdalena Żadkowska **kierowała** dwoma **grantami uzyskanymi ze środków zewnętrznych**. W latach 2013-2016 była liderką zadania i kierowniczką projektu (przez kwartał) PAR MIGRATION, *WLB_GE „Socio-cultural and Psychological Predictors of Work-Life Balance and Gender Equality – Cross-Cultural Comparison of Polish and Norwegian Families”*. W latach 2019-2023 była kierowniczką projektu NCN SONATA BIS 8, *„I że Cię nie opuszczę aż do śmierci... Praktyki życia codziennego par w wieku 50-64 lata z przynajmniej 20-letnim stażem”*.

Stwierdzić należy wyraźną obecność Habilitantki w **pracach zespołów badawczych** realizujących projekty finansowane w drodze konkursów krajowych i zagranicznych w roli badaczki, liderki zadania lub ekspertki (ds. równości płci, ds. work-life balance). Są to m.in:

- projekt *Cross-national gender research: What comparisons of different cultural contexts can tell us about gender and gender roles (GENCUL)*. UiT, Arctic University of Norway w Tromsø;
- NCN HARMONIA 6 *Toward Gender Harmony – Understanding the Relationship between masculinity Threat and Gender Equality Across Cultures*; Uniwersytet Gdański;

- projekt EEA bi-lateral fund Poland, working together for a green, competitive and inclusive Europe: *Trust across borders, state institutions, families and child welfare services in Poland and Norway*;
- projekt MINDtheGEPs *Modifying Institutions by Developing Gender Equality Plans*, Horyzont 2000, Uniwersytet w Turynie;
- projekt MASCULINITY NAVIGATOR – *unpacking the relationship between masculine roles, well-being, and gender equality* (EQUAMAN), OPUS 21 NCN, Uniwersytet Gdański;
- projekt *Realising Girls' and Women's Inclusion, Representation and Empowerment (RE_WIRING)* – Horyzont Europa, Uniwersytet w Utrechcie;
- projekt *ACT on Gender: Community of Practice for Gender Equality in Central and Eastern Europe*. (kierownik dr Ewa Krzaklewska).

Udział we wskazanych projektach badawczych wskazuje na dużą umiejętność dr Magdaleny Żadkowskiej łączenia wielu zainteresowań badawczych, ulokowanych w różnych subdyscyplinach socjologii (socjologia życia rodzinnego, socjologia płci) i w różnych dziedzinach nauk (nauki społeczne i nauki humanistyczne).

Ponadto, Habilitantka była ekspertką ds. Diversity and Inclusion w SEA EU European University of The Seas oraz Gender Academy European Union's Horizon 2020 research and innovation programme. Przeprowadziła badania i opracowała raporty dla pięciu instytucji publicznych, m.in. dla Urzędu Pracy w Gdańsku, Fundacji „Parasol” w Bytowie, Pomorskiego Parku Naukowo-Technologicznego Centrum Experiment w Gdyni.

Dr Magdalena Żadkowska jest członkinią trzech towarzystw naukowych: Polskiego Towarzystwa Socjologicznego – Sekcji Socjologii Życia Rodzinnego i Intymności, Sekcji Socjologii Płci, International Sociological Association oraz European Sociological Association. Brała aktywny udział w organizacji konferencji krajowych i międzynarodowych, w tym XIX ISA World Congress of Sociology w Melbourne w 2023 r. oraz Zjazdów Polskiego Towarzystwa Socjologicznego w Gdańsku w 2016 r, we Wrocławiu w 2019 r. i w Warszawie w 2022 r.

W okresie 2017-2022 Habilitantka trzykrotnie odbyła staże badawcze w Centre de Recherche sur les Liens Sociaux (CERLIS) na Univerite Paris Cite, a w 2024 r. została stypendystką Fernand Braudel Senior Fellowship w European Union Institute w Fiesole we Włoszech.

Działalność redakcyjna i recenzencka Autorki, obejmująca współpracę z wieloma czasopismami naukowymi (Journal of Family Studies, Frontiers in Sociology, Przegląd Polonijny – Studia Migracyjne, Gender, Place & Culture, Przegląd Socjologiczny, Sociologica, International Journal of Qualitative Methods, Women's Studies International Forum, International of Intercultural Relations) świadczy o dużej rozpoznawalności w środowisku naukowym.

Aktywność naukowa realizowana w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej

Dr Magdalena Żadkowska wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni. Od 2017 r. stale współpracuje z Centre de Recherche sur les Liens Sociaux (CERLIS) na Univerite Paris Cite, a we wrześniu 2023 r. została oficjalnie mianowana członkinią stowarzyszoną laboratorium CERLIS. Zbudowała międzynarodowy zespół badawczy składający się z naukowców/czyń i osób studiujących z Uniwersytetu Gdańskiego, Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Universite Paris Cite CERLIS, Universite Rennes 1 oraz Universite Le Havre Normandie.

Efektom współpracy zespołu są (podaję za Autoreferatem s. 14-15):

- wygłoszenie wykładu przez prof. Jean-Claude'a Kaufamna na Zjeździe Socjologicznym PTS w 2016 r., wygłoszenie wykładu przez prof. Francois de Singly na Zjeździe Socjologicznym PTS w 2019 r. oraz organizacja grupy tematycznej G72 na Zjeździe Socjologicznym PTS w 2022 r.;
- wydanie tomu czasopisma „Fabrica Societatis” nr 3/2020, pod redakcją Magdaleny Żadkowskiej, z artykułami napisanymi w języku polskim i francuskim;
- replikowanie części polskich badań, realizowanych w ramach grantu Sonata Bis 8 NCN, *I że Cię nie opuszczę aż do śmierci... (...)* we Francji.
- opublikowanie współautorskiej monografii: Żadkowska, M., Skowrońska, M., Giraud, C., Schmidt, F. (2024). *Reconfiguring relations in the empty nest: those who leave and those who stay*. Pelgrave Macmillan.
- coroczne wykłady prowadzone przez dr Magdalenę Żadkowską dla osób studiujących na Universite Paris Cite oraz Normandie Universite Havre.
- wspólne wystąpienia o charakterze międzynarodowym na Seminarium Instytutu Socjologii Uniwersytetu Gdańskiego i Universite Paris Cite (2021), XVIII Zjeździe Socjologicznym PTS w Warszawie (2022), oraz XIX ISA World Congress of Sociology w Melbourne (2023).
- zaprezentowanie wniosków ze wspólnych badań przez dr Magdalenę Żadkowską w czasie konferencji *Intimites relationelles contemporaines* w Paryżu (2024).

Aktywność dydaktyczna i organizacyjna

Dr Magdalena Żadkowska prowadzi(ła) zajęcia zróżnicowane pod względem metod dydaktycznych (ćwiczenia, wykłady, seminaria) na kilku kierunkach studiów oraz w dwóch szkołach doktorskich, również w językach obcych. Tematyka przedmiotów koncentruje się na problematyce socjologii rodzinności i życia intymnego, gender studies, komunikacji interpersonalnej i międzykulturowej a także zarządzania projektami badawczymi/społecznymi, co wskazuje na wysoką spójność aktywności naukowo-badawczej i dydaktycznej Habilitantki. Wypromowała 40 prac licencjackich, od 2019 r. pełniła funkcję promotorki pomocniczej w przewodzie doktorskim mgr Magdaleny Herzberg-Kurasz.

Jest także bardzo aktywna w obszarze pracy organizacyjnej na Uniwersytecie Gdańskim. Na zakończenie, warto podkreślić, że dr Magdalena Żadkowska wykazuje się ponadprzeciętną aktywnością w zakresie popularyzacji rezultatów swoich projektów naukowych, obejmującą między innymi: prowadzenie wielu zajęć i warsztatów, kursów, przygotowywanie rekomendacji, udzielanie licznych eksperckich wywiadów telewizyjnych, radiowych i prasowych.

Konkluzja

Biorąc pod uwagę opinię na temat osiągnięcia naukowego dr Magdaleny Żadkowskiej oraz istotności Jej aktywności w dyscyplinie nauki socjologiczne stwierdzam, że zgodnie z artykułem 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz. U. z 2024 r. poz. 1571),
Habilitantka:

- (1) spełnia przesłankę posiadania stopnia doktora, umożliwiającą Jej wnioskowanie postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego;
- (2) spełnia przesłankę posiadania osiągnięcia naukowego, stanowiącego znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki socjologiczne;
- (3) spełnia przesłankę istotnej aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Oznacza to, że **konkluzja recenzji jest pozytywna.**

